

Sygn. akt III Ca 1500/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Gabriela Sobczyk

Protokolant Marzena Makoś

po rozpoznaniu w dniu 13 marca 2019 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowo - akcyjnej w B.

przeciwko D. L.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w R. Ś.

z dnia 13 kwietnia 2018 r., sygn. akt I C 374/18

1. zmienia zaskarżony wyrok:

a) **w punkcie 1 w ten sposób, że zasądza od pozwanej D. L. na rzecz powódki kwotę 1150,64 zł (tysiąc sto pięćdziesiąt złotych i sześćdziesiąt cztery grosze) z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym, nie wyższymi niż odsetki maksymalne za opóźnienie od kwoty 1000 zł (tysiąc złotych) od dnia 4 lipca 2017r. oraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 121,64 zł (sto dwadzieścia jeden złotych i sześćdziesiąt cztery grosze) od dnia 4 lipca 2017r.;**

b) **w punkcie 3 w ten sposób, że zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 392,90 zł (trzysta dziewięćdziesiąt dwa złote i dziewięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu;**

2. odrzuca apelację w części zaskarżającej punkt 2 zaskarżonego wyroku;

3. oddala apelację w pozostałej części;

4. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 75 zł (siedemdziesiąt pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSO Gabriela Sobczyk

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w R. Ś. zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 1 425,24 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym, nie wyższymi niż odsetki maksymalne za opóźnienie, od kwoty 1000 zł od dnia 4 lipca 2017 r. oraz z odsetkami ustawowymi za

opóźnienie od kwoty 121,64 zł od dnia 4 lipca 2017 r. (pkt 1), w pozostałym zakresie powództwo oddalił (pkt 2) oraz zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 725 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 3).

Orzeczenie to zapadło przy ustaleniu przez sąd rejonowy, iż 4 marca 2016 r. pozwana zawarła z powódką umowę pożyczki nr (...), na mocy której powódka udzieliła pozwanej pożyczki w kwocie 1 000 zł na okres 30 dni, a pozwana zobowiązała się do zwrotu 3 kwietnia 2016 r. kwoty pożyczki oraz kwoty 289 zł tytułem prowizji za udzieloną pożyczkę. Zgodnie z umową pożyczki w przypadku braku spłaty pożyczki w terminie, pożyczkobiorca zobowiązany był do zapłaty łącznej kwoty pożyczki, na którą składają się kwota pożyczki, prowizja za udzielenie pożyczki oraz koszty związane z podjętymi czynnościami przez pożyczkodawcę mającymi na celu odzyskanie należności od pożyczkobiorcy (§ 7 ust. 1 umowy). Rodzaje czynności windykacyjnych szczegółowo określone zostały w § 7 ust. 2 umowy, natomiast ich częstotliwość w § 7 ust. 3.1 umowy. Z tytułu przeprowadzonych czynności windykacyjnych pożyczkobiorca miał być obciążony następującymi kosztami: 4,5 zł za każde upomnienie wysłane za pośrednictwem wiadomości sms i 4,5 zł za każde powiadomienie wysłane za pośrednictwem poczty elektronicznej, tj. łącznie 99 zł za wszystkie czynności windykacyjne przeprowadzone w tym trybie (§ 7 ust. 3.2 umowy). Ponadto pożyczkodawca miał zostać obciążony kosztami, tj. łącznie 116 zł wysyłanych listem poleconym wezwań do zapłaty w następujący sposób: 29 zł za przesłanie pierwszego wezwania do zapłaty drogą pocztową po upływie 7 dni kalendarzowych od upływu daty spłaty pożyczki, 29 zł za przesłanie drugiego wezwania do zapłaty drogą pocztową po upływie 14 dni kalendarzowych od upływu daty spłaty pożyczki, 29 zł za przesłanie trzeciego wezwania do zapłaty drogą pocztową po upływie 21 dni kalendarzowych od upływu daty spłaty pożyczki, 29 zł za ostateczne przedsądowe wezwanie do zapłaty drogą pocztową po upływie 30 dni kalendarzowych od upływu daty spłaty pożyczki (§7 ust. 3.4 umowy). Sąd rejonowy ustalił, że powódka była wzywana do spłaty zadłużenia pismami nadawanymi 12 kwietnia 2016 r., 18 kwietnia 2016 r., 25 kwietnia 2016 r. oraz 4 maja 2016 r.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że strony łączyła umowa pożyczki (art. 720 § 1 k.c.). Sąd ten uznał ponadto, że powódka mogła domagać się od pozwanej zwrotu kwoty 1 425,24 zł, stanowiącej sumę kwoty udzielonej pożyczki w wysokości 1 000 zł, prowizji za udzielenie pożyczki w wysokości 274,60 zł, skapitalizowanych odsetek za opóźnienie za okres od 5 kwietnia 2016 r. do 23 czerwca 2017 r. w wysokości 121,64 zł oraz opłaty za wezwanie do zapłaty w kwocie 29 zł. Powódka udzieliła bowiem pozwanej pożyczki w wysokości 1 000 zł, a w zakreślonym terminie pozwana pożyczoną kwotę nie zwróciła. Również skapitalizowane odsetki za opóźnienie za okres od 5 kwietnia 2016 r. do 23 czerwca 2017 r. w wysokości 121,64 zł w ocenie sądu rejonowego zostały naliczone w sposób zgodny z łączącą strony umową. Sąd rejonowy dodał, iż twierdzenia pozwanej, że powódka nie wskazała, co dokładnie składa się na dochodzoną kwotę, są bezzasadne, gdyż w uzasadnieniu pozwu powódka szczegółowo wskazała, co składało się na żądanie. Ponadto sąd rejonowy wskazał, że pozwana wbrew ciężącemu na niej obowiązкови wynikającemu z art. 6 k.c., nie wykazała, że uiszcza na rzecz powódki jakiegokolwiek kwoty tytułem spłaty pożyczki. Sąd rejonowy wskazał, że umowa pożyczki jest umową odpłatną, a zwyczajową formą wynagrodzenia za korzystanie z cudzego kapitału są odsetki, ewentualnie także inne opłaty (nazywane najczęściej prowizją czy opłatami przygotowawczymi). Wysokość tych opłat nie może być dowolna, a w sytuacji gdy są one rażąco wygórowane, można uznać postanowienia umowy je kształtujące za niezgodne z zasadami współżycia społecznego lub też za zmierzające do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych i przez to nieważne. Wskazał, że czynności prawne (w tym także i umowy) podlegają ocenie pod kątem zgodności z zasadami współżycia społecznego i zgodności z prawem (art. 58 § 1 i 2 k.c.). Jednocześnie Sąd Rejonowy wskazał, iż w chwili zawierania przez strony umowy pożyczki nie obowiązywały przepisy określające maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego, które mogły być pobierane od konsumentów. Art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim - określający maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu - dodany został bowiem do ustawy o kredycie konsumenckim z 12 maja 2011 r. ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz niektórych innych ustaw. Przepis ten wszedł w życie dopiero z dniem 11 marca 2016 r. i dotyczy umów zawieranych po tej dacie. Sąd rejonowy mając jednak na uwadze fakt, że ustawodawca ostatecznie określił maksymalną wysokość kosztów pozaodsetkowych, uznał, że przepisy te należy uwzględnić przy ocenie wysokości kosztów pozaodsetkowych w niniejszej sprawie, tj. przy badaniu górnej granicy tych kosztów, powyżej których postanowienia umowne winny być uznane za nieważne (art. 58 § 1-3 k.c.). W ocenie Sądu Rejonowego granicę tę winna wyznaczać wysokość

tych kosztów określona w obecnym stanie prawnym, jako najpełniej odnosząca się do woli ustawodawcy. Zgodnie z obecnie obowiązującym art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, koszty pozaodsetkowe nie mogą przekroczyć sumy dwóch składników: 25 proc. kredytu (część stała) oraz 30 proc. wartości kredytu w skali roku (część zmienna zależna od czasu trwania umowy). Zgodnie z powyższym, dozwolone pozaodsetkowe koszty w niniejszej sprawie mogłyby wynosić 274,60 zł. Dlatego też sąd rejonowy uznał, iż strona powodowa z tytułu prowizji może skutecznie domagać się zapłaty jedynie wyżej wymienionej kwoty. Sąd rejonowy nie uwzględnił w całości roszczenia w zakresie kosztów upominawczo-windykacyjnych, albowiem uznał, że przerzucanie na konsumenta kosztów działalności gospodarczej przedsiębiorców i związanego z tym ryzyka, a w tym kosztów dochodzenia należności jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Ponadto zdaniem tego Sądu opłaty za czynności windykacyjne nie mogą odbiegać od rzeczywistych kosztów związanych z ich wykonaniem. Dlatego Sąd Rejonowy nie uznał roszczenia powódki za uzasadnione w zakresie kwoty 186 zł naliczonej tytułem podjętych działań windykacyjnych. Naliczenie bowiem tych kosztów uzależnione było od faktycznie podjętych działań i wysłanych pozwanej wezwań do zapłaty. Powódka przedłożyła potwierdzenia nadania 4 wezwań do zapłaty wysłanych drogą pocztową. Zdaniem Sądu koszt ponownych pisemnych upomnień, za które powódka naliczyła opłatę w wysokości 87 zł, nie zasługiwał na uwzględnienie, albowiem pierwsze wezwanie do zapłaty stanowiło wystarczające działanie przed skierowaniem sprawy na drogę postępowania sądowego. W opinii Sądu dalej idące czynności windykacyjne w zakresie wysyłanych wezwań do zapłaty mnożyły jedynie koszty w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta - pozwanej, a postanowienia umowne w tym zakresie należało uznać za nieważne z mocy art. 58 k.c. oraz art. 385¹ k.c. Ponadto Sąd Rejonowy uznał, że powódka nie wykazała, aby podjęła inne działania windykacyjne i faktycznie wysyłała do pozwanej wezwania do zapłaty w formie sms-ów i wiadomości e-mail, za które obciążyła pozwaną opłatami w wysokości 99 zł. Z tych powodów sąd rejonowy uwzględnił powództwo jedynie co do kwoty 29 zł w zakresie kosztów windykacji. O odsetkach orzekł na podstawie art. 481 § 1, 2, 2¹ k.c. O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. stosunkowo je rozdzielając i przyjmując, że powódka wygrała proces w 88%.

Apelację od powyżej opisanego wyroku wniosła pozwana domagając się jego zmiany poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na jej rzecz kosztów procesu, w tym zastępstwa procesowego, ewentualnie uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

Pozwana zarzuciła sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, mającego istotny wpływ na treść wydanego w sprawie wyroku, poprzez przyjęcie przez sąd, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w w całości, mimo że wskazane okoliczności, w tym nieudowodnienie roszczenia, winny uzasadniać oddalenie powództwa w całości.

Zarzuciła także naruszenie art. 299 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niedopuszczenie dowodu z przesłuchania stron postępowania, w tym pozwanej, podczas gdy sporne fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy oraz inne fakty nie zostały wyjaśnione. W uzasadnieniu pozwana wskazała, że Sąd I instancji całkowicie pominął jej twierdzenia. Zauważyła, że powódka początkowo do pozwu nie dołączyła żadnych dokumentów, a jedynie wskazała je ogólnikowo, a następnie sukcesywnie je dołączała, co jest sprzeczne z zasadą prekluzji dowodowej i w związku z tym wnioski dowodowe winny być oddalone. Ponadto powódka zdaniem pozwanej nie wykazała za pomocą odpowiednich dokumentów w jakiej kwocie zobowiązanie zostało przez pozwaną spełnione.

W odpowiedzi na apelację powódka domagała się oddalenia apelacji w całości jako bezzasadnej i zasądzenia kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie jedynie w niewielkim zakresie.

Sąd Rejonowy zasadniczo bowiem prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe i prawidłowo ustalił stan faktyczny, w oparciu o dołączone do akt sprawy dokumenty, a wnioski wywiedzione na ich podstawie są w zasadniczej mierze trafne i zyskały aprobatę Sądu Okręgowego. Nieuzasadniony jest podniesiony w apelacji zarzut naruszenia

art. 233§1kpc oraz zarzut dopuszczenia dowodów z dokumentów przedstawionych przez powódkę z opóźnieniem. Powódka wszelkie dokumenty dołączyła bowiem do pozwu.

Zakres spornych okoliczności został w sprawie ustabilizowany po złożeniu przez pozwaną sprzeciwu. W sprzeciwie pozwana podniosła zarzut spełnienia świadczenia, a zatem nie zaprzeczyła faktowi zawarcia umowy pożyczki. Zakwestionowała dochodzone należności z tytułu czynności windykacyjnych. Wskazała, że w jej ocenie to powódka winna wykazać wpłaty dokonane przez pozwaną. W tym zakresie podzielić należy stanowisko sądu I instancji, że zgodnie z zasadą ciężaru dowodu (art.6 kc), to na pozwanej a nie na powódce spoczywał ciężar udowodnienia, że należność dochodzona pozwem została spłacona (w całości lub w części). Niezasadne zatem było w tym zakresie stanowisko pozwanej wyrażone w sprzeciwie. Pozwana nie przedstawiła żadnego dowodu na poparcie tych swych twierdzeń.

Dowód z przesłuchania stron nie był wnioskowany przez pozwaną przed sądem I instancji, zważywszy na rodzaj zarzutów zawartych w sprzeciwie, w ocenie sądu okręgowego brak było zasadniczej potrzeby przeprowadzenia go z urzędu. Stąd zarzut apelacji naruszenia art. 299 kpc uznać należy za chybiony. Fakt spłaty pożyczki winien być wykazany dowodami wpłaty lub pokwitowaniami, tym bardziej że pożyczka uzyskana została przez nią za pośrednictwem Internetu. Pozwana dokumentów takich nie złożyła, mylnie wywodząc, że dowód w tym zakresie powinna dostarczyć powódka. Była zaś reprezentowana w sprawie przez fachowego pełnomocnika. Pozwana nie zawarła w sprzeciwie twierdzeń, na udowodnienie których dowód z przesłuchania stron jest odpowiednim dowodem.

Pozwana w sprzeciwie zakwestionowała dochodzone przez powódkę należności z tytułu czynności windykacyjnych. Sąd Rejonowy dokonał oceny postanowień umownych dotyczących kolejnych wezwań poza jednym. W tym zakresie ocenę tych postanowień jako klauzul abuzywnych sąd okręgowy podzielił. Podzielił przy tym ocenę, że powódka mogła skierować do pozwanej jedno wezwanie i zgodnie z umową naliczyć koszt 29 zł. Podzielić należy także stanowisko sądu rejonowego co do braku zasadności żądania zapłaty 99 zł z tytułu monitów za pośrednictwem wiadomości sms i mailowych. Powódka nie wykazała, aby czynności takie podjęła.

Sąd okręgowy zważając na granice apelacji dokonał kontroli zgodności z prawem materialnym postanowienia umowy dotyczącego naliczenia prowizji. Podzielił ocenę tego postanowienia umowy jako mającego na celu obejście prawa w zakresie przepisu o odsetkach maksymalnych – art. 359§ 21kc), a zatem nieważnego w świetle art. 58§1 i 3 kc. Nie podzielił jednak jego wniosku o możliwości zastosowania do ustalenia wysokości prowizji art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, mimo że w dacie umowy przepis ten jeszcze nie obowiązywał.

Zatem w zakresie kwoty 274,60 zł zasądzonej na rzecz powódki tytułem kosztów pozaodsetkowych udzielenia pożyczki zaskarżone orzeczenie podlegało zmianie. Sąd okręgowy zważył, że w umowie pożyczki nie wskazano dokładnie z jakiego tytułu rzeczonych kosztów pozaodsetkowych powódka domaga się od pozwanej, zawarta w umowie ramowej ogólna definicja prowizji kwestii tej nie wyjaśnia.

W toku postępowania powódka nie zdołała ona wykazać czy rzeczywiście poniosła koszty przygotowania i udzielenia pożyczki, zważywszy, że czynności związanych z zawarciem umowy pozwana dokonywała przez Internet.

Należało więc uznać, że koszty te stanowią faktycznie cenę za udzielenie pożyczki. Zwyczajowo cenę taką stanowią odsetki. Przewidziana w umowie prowizja- zważywszy na okres udzielenia pożyczki (30 dni) znacznie przekracza obowiązującą w okresie zawarcia umowy wysokość odsetek maksymalnych (w umowie wskazano (...) w wysokości 2094,88%). Tego rodzaju postanowienie umowne, jak słusznie zauważył Sąd Rejonowy, należy uznać za obchodzące przepisy o odsetkach maksymalnych i z tego powodu, na gruncie art. 58§1 i 3 k.c. za nieważne. Jednakże z uwagi na to, że w dacie zawierania pożyczki nie obowiązywały przepisy określające maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego (art. 36 a ww. ustawy), które mogły być pobierane od konsumentów, brak jest podstawy prawnej dzięki której w miejsce kosztów pozaodsetkowych przekraczających maksymalne dopuszczalne ramy zasądzić było można koszty w dozwolonej wysokości. Zgodnie z art. 58 §1 i 3 kc postanowienie umowne dotyczące

pro wizji jest nieważne. Brak zaś podstaw do zastosowania w stosunku do niego art. 359§2² kc, skoro przepis ten dotyczy w sposób wyraźny odsetek. Jako przepis szczególny nie może on być rozumiany rozszerzająco.

Z tego powodu uznać należało, że niezasadnie Sąd I instancji zasądził na rzecz powódki kwotę 274,60 zł i o tę kwotę zaskarżone orzeczenie w punkcie 1. należało odpowiednio obniżyć. W konsekwencji powyższego zmiany podlegała również wysokość kosztów procesu zasądzonych od pozwanej na rzecz powódki. W oparciu o przyjętą przez Sąd I instancji zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu i uwzględniając, że powódka ostatecznie ostała się przy swoim żądaniu w 70%, należało poniesione przez obie strony koszty procesu w kwocie łącznej 1847 zł rozdzielić w ten sposób, że zasądzić od pozwanej na rzecz powódki kwotę 392,90 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. O powyższych zmianach orzeczono w punkcie 1 lit. a i b wyroku, w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c.

W części zaskarżającej punkt 2. wyroku Sądu I instancji (którym oddalono powództwo w części) apelację w oparciu o art. 373 k.p.c. w zw. z art. 370 k.p.c. należało odrzucić jako niedopuszczalną, albowiem nie istnieje po stronie skarżącej interes w zaskarżeniu rozstrzygnięcia, którym nie jest pokrzywdzona.

Ponadto zauważyć należy, że w postępowaniu uproszczonym zarzut naruszenia przepisów postępowania może stanowić podstawę apelacji tylko wtedy, jeżeli naruszenie to mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy (art. 505⁹ k.p.c.). W ocenie Sądu II instancji wszelkie okoliczności sprawy w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego zostały wyjaśnione i nie wymagają uzupełniania, a przedstawione przez pozwaną zarzuty są bezzasadne. Dlatego w pozostałym zakresie apelację oddalono, o czym orzeczono w punkcie 3 na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono również na zasadzie stosunkowego rozdzielenia kosztów zgodnie z wynikiem sprawy w tej instancji (art. 100 k.p.c.) przy uwzględnieniu, że apelacja pozwanej okazała się skuteczna w 20%, a łączne koszty procesu w postępowaniu apelacyjnym wyniosły 300 zł, na które złożyła się opłata od apelacji w kwocie 30 zł i wynagrodzenie pełnomocników stron w kwocie po 135 zł ustalone w oparciu o § 2 pkt 2) w zw. z § 10 ust 1 pkt 1) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 265) oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 z późn. zm.).

SSO Gabriela Sobczyk